

En lysande idé

Trots att alla uppmanas att spara energi på grund av klimattförändringarna, nöjer sig många med glödlampor där bara 10 % av strömmen används till ljus medan resten slösas på värme. Glödlampor har funnits sedan 1879, men fler och fler inser att det sedan länge är dags för förnyelse på 2000-talet. Regeringarna i Förenta staterna, Kanada, Brasilien, Argentina och Australien håller på att avskaffa dem – eller har planer på det – för att ersätta dem med effektivare alternativ.

Europeiska unionen har också insett fördelarna med att övergå till energisnålare belysning. Europeiska unionen avskaffar gradvis alla oekonomiska lampor på EU-marknaden genom att från och med innevarande månad förbjuda glödlampor med minst 100 watt. Till 2020 kommer energibesparingen att motsvara strömförbrukningen för 11 miljoner hushåll per år, medan varje familj sparar mer än 50 euro på elräkningen.

I kampen mot klimattförändringarna blir varje bidrag viktigt. Det åligger lagstiftarna att se möjligheterna och skapa bästa möjliga förutsättningarna för en förändring. Säkerhetsbälten i bilar började rädda miljoner liv, först när användningen blev obligatorisk genom lagstiftning.

Lagstiftningen byggde här på solid vetenskaplig grund, men även konsumentorganisationer och industrin var inblandade. Därför ska ineffektiv belysning fasas ut under ett antal år, så att konsumenter och företag kan anpassa sig till förändringen.

Konsumenterna kommer snart att upptäcka att de moderna och effektivare alternativen inte bara har samma utan ännu fler fördelar än urmodiga glödlampor.

Exempelvis kan man välja att använda moderna klara halogenlampor som ger exakt samma typ av ljus och ljuskvalitet som konventionella glödlampor. De finns också med samma form och utseende och ger full effekt när de tänds.

Intressanta är också lysdioder (LED). De är lika effektiva som kompaktlysrör (CFL), men de innehåller inte kvicksilver och varar ännu längre. De kan redan ersätta både klara och matta glödlampor och kan i en nära framtid bli alternativ till alla sorters lampor.

Dessutom kommer familjer att kunna se skillnaden på elräkningen, eftersom de kan spara mer pengar genom att använda kompaktlysrör. Visserligen kostar de mer än glödlampor, men skillnaden kompenseras snabbt genom att deras elförbrukning bara är en fjärdedel eller femtedel av glödlampornas. Deras livstid är dessutom sex till tio gånger längre. Ett kompaktlysrör sparar cirka 60 euro under sin livstid.

Paradoxalt nog ger kommissionen konsumenterna fler belysningsalternativ genom sitt förbud mot ineffektiv belysning. När allt fler köper alternativen uppstår stordriftsfördelar som sänker kostnaderna, vilket underlättar tillgången till fördelarna. Medan glödlampor bara kan producera varmt ljus, kan kompaktlysrör ge kallt eller varmt ljus. I varje miljö får man därigenom en valmöjlighet och den lägre temperaturen gör att risken att bli bränd vid beröring är liten. Övergången kommer

också att stimulera företagens innovationer, så att man får ännu fler typer av belysning med unika fördelar att välja bland.

Vissa har oroat sig över kvicksilvret i kompaktlysrören, eftersom detta är ett farligt ämne. Ändå har man i 50 år utan problem använt lampor med kvicksilver på de flesta kontor och i offentliga byggnader. Kvicksilverläckage är bara möjligt om lysrören råkar spricka och då kan högst fem milligram läcka ut. Man kan på förpackningen eller webbplatser få reda på hur man säkrast gör sig av med en trasig lampa. Eftersom kompaktlysrör har lägre elförbrukning, kommer själva elproduktionen att ge upphov till mindre kvicksilver, vilket minskar de totala kvicksilverutsläppen. Naturligtvis ska kompaktlysrör tas om hand på rätt sätt, i enlighet med gällande EU-lagstiftning.

Det råder också missuppfattningar om kompaktlysrörens ljuskvalitet. De kan alstra lika mycket ljus som traditionella glödlampor: lampans ljusstyrka hittar man på förpackningen. Enligt ny EU-lagstiftning ska förpackningen också ange lampans livstid, som ska förutsätta att den tänds och släcks en gång i timman. Det finns särskilda kompaktlysrör för ännu tätare tändning och släckning.

Framför allt fasas glödlamporna alltså gradvis ut för att spara energi, vilket både ger miljöeffekter och sparar folk pengar. Tiden är definitivt inne för en sådan förändring.

Mer uppgifter kan sökas på Europeiska kommissionen särskilda webbplats:

www.e-lumen.eu

Andris Piebalgs

*Ledamot av Europeiska kommissionen
med ansvar för energifråg*